

Working together for a green, competitive and inclusive Europe

Proiect **TRUE - Tolerance, rights and unity in education**

2018-EY-PMIP-R2-0011

finanțat prin **PROGRAMUL DE EDUCAȚIE, BURSE, UCENICIE ȘI ANTREPRENORIATUL TINERILOR ÎN ROMÂNIA** din granturile Spațiului Economic European (SEE) – mecanismul financiar 2014-2021

Democrația se învață și prin proiecte școlare

prof. Ioan-Romeo Roman
Liceul „Vasile Conta” Târgu-Neamț

Cuvinte cheie: *democrație, educație civică, proiect educațional*

*„Drepturile omului încep cu micul dejun”
René Cassin*

Proiectarea didactică a temelor ce vizează drepturile omului trebuie să valorifice experiența istorică reflectă în *Politica* lui Aristotel, inspirată de opera lui John Locke referitoare la perenitatea dreptului natural al indivizilor, proiectată în originile și fundamentele inegalităților sociale gândite de J.J. Rousseau, modelând, în final, controversa dintre corectitudinea formală și moralitatea acțiunilor umane, care au condus, prin acumulare, la elaborarea Declarației Universale a Drepturilor Omului (1948). Studiarea drepturilor omului într-o perspectivă istorică oferă elevilor oportunitatea înțelegerii semnificației universalității acestora, a faptului că sunt rezultatul unor eforturi îndelungate și reprezintă un proces conștient al afirmării și respectării demnității umane.

Proiectarea și desfășurarea activităților de educație democratică vizează consolidarea de cunoștințe și competențe, dovedite prin utilizarea corectă a conceptelor științifice în realizarea de acțiuni, proiecte și programe educative, în rezolvarea unor situații problemă, precum și în dezvoltarea personală a elevilor. Acest demers complex are în primul rând o dimensiune culturală, întrucât mesajul didactic și, ulterior, răspunsul elevilor reflectă dimensiunea civică și democratică într-o manieră atractivă și ușor de aplicat în practica socială. Manifestarea comportamentului social activ și responsabil se formează prin cooperare și într-un spațiu comunitar real.

Așadar, dacă predarea democrației și drepturilor omului sunt apanajul științelor sociale (istoria, educația civică, educația socială), predarea oricărei discipline prin democrație reprezintă o provocare pentru toate cadrele didactice dintr-o școală. Comunicarea intra-instituțională eficientă, bunele relații între școală, familiile elevilor și comunitate, inițierea și luarea deciziilor într-o unitate de învățământ într-o adevărată cultură democratică reprezintă o oportunitate pentru directorul școlii. Practica unei astfel de abordări a relațiilor interumane, bazate pe respectarea drepturilor omului și democrație, devine un ghid de management asumat de comunitatea școlară.

Practic, rolul pe care educația pentru drepturile omului îl are în construcția curriculară preuniversitară se definește, în mod constant, prin legătura dintre trecutul, prezentul și viitorul drepturilor fundamentale ale omului. În această manieră, prin demersul didactic, profesorul urmărește nu numai memorarea unor concepte ci și operaționalizarea acestora prin acțiuni de promovare și apărare a drepturilor omului.

Valorile esențiale pe care se întemeiază Uniunea Europeană, cuprinse în Tratatul privind Uniunea Europeană, sunt: respectarea demnității umane, libertatea, democrația, egalitatea, statul de drept și respectarea drepturilor omului, inclusiv a drepturilor persoanelor care aparțin minorităților. Aceste drepturi sunt reflectate în realizarea politicilor și programelor fiecărui stat membru.

Practica ne-a demonstrat că deși democrația este o construcție stabilă, foarte cunoscută și respectată la nivel european, ea trebuie învățată și promovată continuu. Identificarea modalităților și instrumentelor prin care elevii, ca viitori cetățeni, se pot implica în rezolvarea unor probleme comunitare, pot coopera pentru realizarea de proiecte civice cu impact major în comunitate, dar cu răspuns bun pentru viața școlară, sunt provocări pentru cei care își propun un angajament practic în acest spațiu social și educațional. „*Democrația este o formă de guvernare a unei țări, a unui mic sat sau a unei clase de elevi.*”

O interesantă experiență în formarea de competențe didactice de proiectare și realizare de proiecte în domeniul educației democratice și cetățeniei active, am dobândit prin participarea la o mobilitate, finanțată prin Granturile SEE și Norvegiene, în cadrul proiectului „*TRUE - Tolerance, rights and unity in education*”, care are ca scop creșterea numărului de școli democratice, bazate pe toleranță, cetățenie activă, drepturile omului, incluziune și leadership.

Cursurile structurate în cadrul acestei mobilități, prin tematica lor: „*The teacher as change agent*”, au fost un câștig profesional, întrucât conținutul acestora a fost diferit de ceea ce am găsit, în acest moment, în oferta furnizorilor de programe de formare de la nivelul județului.

Furnizorul norvegian, „*New School*”, ne-a pus la dispoziție o serie de instrumente de lucru, specifice proiectelor antreprenoriale, cu ajutorul cărora am construit secvențial un proiect educațional, alături de cadrele didactice participante la această mobilitate.

Dacă în abordarea pedagogică curentă, demersul împământenit pornește de la ceea ce vom face, furnizorul norvegian de programe de formare ne-a invitat să pornim investigația cu o analiză a nevoilor în domeniul vizat. Astfel, demersul nostru a plecat, de această dată, cu răspunsuri la întrebarea „*de ce?*” un astfel de proiect. În această etapă de identificare s-au analizat problemele existente, situațiile dificile pe care dorim să le înlăturăm, nevoile și interesele grupului țintă.

În consolidarea echipei de proiect, am parcurs modelul Tuckman, care face referire la cele 4 etape în evoluția activității grupului de lucru: *forming, storming, norming, performing*. În prima etapă, cea de formare a echipei, membrii încep să se cunoască între ei, însă fără să aibă niște obiective comune, iau decizii independente. În această etapă apare liderul, cel care va oferi echipei o direcție și o viziune, și se construiește fundația care va suda echipa.

În etapa a doua, majoritatea echipelor rămân blocate aparent întrucât fiecare membru dorește să-și promoveze ideile, considerându-le cele mai bune, apar, chiar, confruntările directe, ceea ce conduce la auto-eliminarea unora dintre ei. Multe echipe nu trec niciodată de această etapă. Și de această dată un rol important îi revine liderului, cel care poate modera și modela discuțiile dintre membrii echipei.

În etapa de „*normare*” se stabilesc regulile și metodele de lucru care vor coordona întreaga activitate a echipei. Lucrul în echipă începe să dea rezultate, membrii acesteia devin mai motivați, căpătând încredere în proiect. Creativitatea echipei derivă din echilibrul pe care liderul, și de această dată, îl cultivă.

Etapă „*performing*” este specifică echipelor sudate. În această etapă membrii grupului se pot descurca fără ca liderul să fie prezent. Grupul de lucru împărtășește aceeași viziune,

lucrează ca un tot unitar, știe ceea ce are de făcut și este motivat pentru fiecare inițiativă luată. Este punctul maxim la care poate ajunge o echipă, este etapa celor mai buni!

Nici echipa noastră nu a fost ocolită de provocările acestui model de consolidare a echipelor. Dar, dincolo de orgolii și critici fără substanță, echipa s-a sudat și a lucrat foarte bine. Astfel, toate răspunsurile au fost notate pe post-it-uri, postate ordonat pe un panou, astfel încât să permită selectarea acelor probleme care vor fi rezolvate prin proiect. Identificarea și selectarea problemelor, formularea obiectivelor și scopului proiectului sunt derivate cu realism, demersul fiind permanent influențat de criterii de eficiență, eficacitate și economicitate.

Strategiile alese pentru realizarea proiectului au răspuns la întrebarea „cum?” vom proceda astfel încât problemele identificate să fie soluționate.

Activitățile și resursele necesare derulării proiectului sunt stabilite în urma evaluării răspunsurilor la întrebarea „ce?” vom face ca proiectul să atingă scopul.

Structura proiectului nostru, având ca model de lucru răspunsurile la întrebările „de ce?”, „cum?” și „ce?” este una facilă uzului didactic, permite lucrul în echipe și stabilirea de sarcini independente pentru fiecare membru. Pot fi măsurate rezultatele fiecărei activități și pot fi aduse corecții pe parcursul implementării proiectului.

Această manieră de elaborare a unui proiect școlar de educație pentru democrație și civism conduce la îmbunătățirea educației și reușitei școlare a elevului, la dezvoltarea competențelor profesionale și creșterea motivației pentru implicarea în diverse activități a cadrelor didactice, asigură o mai bună înțelegere a unor concepte, schimbă atitudini, îmbunătățește abilitățile de predare, sunt creuzetul unor instrumente de bune practici și metode educaționale inovatoare ce definesc „Școala democratică”.

Și cum orice mobilitate nu se evaluează doar prin activitățile de formare, am apreciat Norvegia, capitala Oslo, sistemul educațional norvegian și pe norvegienii. Deși am fost la sfârșit de toamnă 2019, în Oslo ne-am bucurat de o vreme caldă, de frumusețea fiordurilor, de oportunitatea de a explora muzeele despre istoria maritimă a țării și cultura norvegiană, de magazinele cu suveniruri, de terasele și restaurantele cu neobișnutele feluri de mâncare.

Norvegienii sunt extrem de politicoși și dispuși să-și ofere sprijinul atunci când le este solicitat. Relațiile de colaborare, deschiderea și transparența manifestate în școlile vizitate, în Parlamentul norvegian, în comunicarea șef-subaltern și în comunitate, puterea unui argument reverențios și consistent, toleranța și încrederea construiesc viața frumoasă și armonioasă scandinavă.

Democrația se învață și se împărtășește celor care doresc să învețe !

Bibliografie:

Cioabă, A.; Păvălan, L.; Pogoceanu, R. (1997) - *Societatea civilă și drepturile omului*, Editura Institutului de Teorie Socială, București.

Dungaciu, D. (2004) - *Națiunea și provocările (post)modernității*, Editura Tritonic, București.

Maxwell, J. (2003) - *Cele 17 legi ale muncii în echipă*, Editura Amaltea, București.

Milca, M. (2002) - *Prelegeri de filosofie*, Editura Economică, București.

Robbins, S., P. (1998) - *Organizational Behavior. Concepts, Controversies, Applications*, PrenticeHall International, Inc. New Jersey.

Rials, S. (2002) - *Declarația drepturilor omului și ale cetățeanului*, Editura Polirom, Iași.

Roman, I.,R. (2013) - *Mixul de marketing în învățământul preuniversitar*, Editura Tehnopres, Iași.